

Шенгельбаев Қ.Т.¹, Нурпеисов К.Н.¹, Қасымханов Р.Б.¹, Какимов Қ.Б.¹

¹ «Alikhan Bokeikhan University» ББМ

¹Қазақстан, Семей

e-mail: Kuat.shengelbaev@mail.ru

ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРЫ - БАЛА ТӘРБИЕЛЕУДІҢ БАСТЫ ҚҰРАЛЫ

Аңдатпа

Қазақтың ұлттық ойындары атадан балаға, үлкеннен кішіге мұра болып жалғасып келе жатқан асыл қазына. Ұлттық ойындар қазақ халқының ежелгі мәдениеті мен өнерінің ешкімнен кем болмағанын байқатады. Қазақтың ұлттық ойындарының қоғамдық және әлеуметтік маңызы аса зор. Ата-бабаларымыз ұлттық ойындар арқылы ұрпақтың мықты, әрі жігерлі болып өсуіне ықпал етіп, олардың береке - бірлігімен ынтымағын жарастырып отырған. Ұлттық ойындар баланың дене тәрбиесі пәнінде бір – бірімен қарым – қатынасы мен ойлау қабілеттерін арттырады және баланы шымыр, епті, зерек, алғыр, шашпаң болуға тәрбиелейді.

Түйінді сөздер: бала, ұлттық ойын, дағды, шашпаңдық, қимыл - қозғалыс, тәрбие, психологиялық ерекшелік.

Шенгельбаев Қ.Т.¹, Нурпеисов К.Н.¹, Қасымханов Р.Б.¹, Какимов Қ.Б.¹

¹ «Alikhan Bokeikhan University» ББМ

¹Қазақстан, Семей

e-mail: Kuat.shengelbaev@mail.ru

Национальные игры казахского народа-главное средство воспитания детей

Аннотация

Казахские национальные игры-это сокровище, передаваемое по наследству от деда к ребенку, от старшего к младшему. Национальные игры показывают, что древняя культура и искусство казахского народа не уступают никому. Казахские национальные игры имеют большое общественное и социальное значение. Наши предки через национальные игры способствовали сильному и энергичному росту поколений, поддерживали их солидарность с благополучием. Национальные игры повышают способность ребенка общаться и мыслить друг с другом в дисциплине физического воспитания и воспитывают в ребенке сообразительность, ловкость, сообразительность, сообразительность, ловкость.

Ключевые слова: ребенок, национальная игра, навыки, ловкость, движение, воспитание, психологическая специфика.

Shengelbaev K.T.¹, Nurpeissov K.N.¹, Kassymkhanov R.B.¹, Kakimov K.B.¹

¹Educational Institution «Alikhan Bokeikhan University»

¹Kazakhstan, Semey

e-mail: Kuat.shengelbaev@mail.ru

National games of the Kazakh people are the main means of educating children

Annotation

Kazakh national games are a treasure inherited from grandfather to child, from elder to younger. The National Games show that the ancient culture and art of the Kazakh people are not inferior to anyone. The Kazakh national games have great social and social significance. Our ancestors, through the national games, contributed to the strong and energetic growth of generations, supported their solidarity with well-being. National games enhance the child's ability to communicate and think with each other in the discipline of physical education and educate the child's intelligence, dexterity, quickness, quickness, dexterity.

Keywords: child, national game, skills, dexterity, movement, upbringing, psychological specificity.

Кіріспе. Қазіргі күндері адамдар арасындағы қарым - қатынаста ізгілік, сыйласымдылық, жанашырлық, бір-біріне деген көмек сияқты адамгершілік асыл қасиеттердің тамшылығы жайлы көп айтылып жүр. Сол адамгершілік тәрбиенің аталмыш қасиеттерін бала бойына дарыту әдістерінің бірі қимыл-қозғалысты ойындар деп қарастырып, осы мәселеге тоқталғанды жөн көріп отырмын.

Баршамызға белгілі, адамның тұлғалық қалыптасуы, қоршаған ортамен, болмыспен танысуы балалық шағында өте қауырт болады. Күннен күнге өсіп келе жатқан жас тәннің ең негізгі қажет ететіні қимыл-қозғалыстар, ойындар болып табылады. Бала тәрбиесіне ықпал ететін осы жол менің ойымша тиімді де дурыс әдістердің бірі сияқты. Өйткені ойын арқылы баланы адамгершілік қасиеттерге тәрбиелеуге болады. Ал оның тиімділігі тәрбиешілердің балаларға жаңа қимыл-қозғалыстар, ойындар үйрету кезінде олардың физиологиялық және психологиялық ерекшеліктерін ескеріп, лайықты ойындар тағайындауына тікелей байланысты болады. Біз болашақ ұрпағымызға тілімізді үйретіп қоймай, салт-санамызды, әдет-ғұрпымызды, дәстүрімізді мирас етіп қалдырып, ұрпақтан ұрпаққа жалғасуына жағдай жасауымыз қажет [1].

Бұл ретте ойындардың, әсіресе ұлттық ойындардың мәні өте зор. Оларды қолдану негізінен дене тәрбиесі сабақтарында, спорттық жарыстар, серуендер кезінде жүзеге асады. Орайы келсе тіл дамыту мен көркем әдебиет сабақтарында да пайдаланған жөн сияқты. Себебі осы пәндерде санаға көбірек салмақ түседі. Сондай кезде өтетін тақырыпқа байланысты қимыл-қозғалыстар, жаттығулар, жаңылтпаштар, дене тәрбиесі, сергіту минуттарын ұйымдастырса, баланың денесі ширап, көңілі көтеріліп, сабақ материалдарын қабылдау сапасы да артады. Балалар ойын барысында еркін тапқырлық әрекет байқатады, сезіну, қабылдау, ойлау, қиялдау, зейін қою, ықылас, ерік және т.б. түрлі психикалық түйсік пен сезімділікке тәрбиеленеді.

Бұл ойындарды үйрету, өткізу кезінде көңіл бөлетін негізгі жайлар ойын тәртібінің

қатаң саңталуын талап ету болып табылады. Ойын тәртібін булжытпай орындау баланы әділдікке, бір-біріне деген көмекке, өз тобындағы балалармен бірлесіп қимыл жасауға, ұйымшылдыққа тәрбиелейді.

Негізгі бөлімі. Қазақ халқының, жылдар бойы атадан балаға жалғасып, қалыптасқан ұлттық дәстүрі, әдет-ғұрпы, тәрбие мектебі бар. Баршамызға белгілі, ойын арқылы баланың дене құрылысы жетіліп, өзі жасаған қимылына сенімі артады[2].

Әрбір оқушы өз денесін жан-жақты жетілдіру үшін қажетті қимыл-қозғалыста. Дене шынықтыру сабағынан басқа бос уақытында қазақ халқының ұлттық ойындарын пайдалану арқылы да өзінің денесін шынықтыруға барлық мүмкіндік жасауға болады. Денсаулық сақтау, білім беру, тәрбиелеу сабақтан тыс уақытта да ұлттық ойындар ойнату барысында да іске асырылады. Сабақтан тыс уақытта ойнатылатын ойын түрлері оқушылардың қимыл-қозғалысқа деген икемділігін арттырып, шығармашылық қабілетін кеңейтеді. Ұлттық ойындар халық педагогикасының бір саласы болып отыр. Ол - сандаған ғасырлар бойы ұрпақтың керегіне жарап, оларды өмірге әзірлеу қажетін өтеуде. Қазақтың ұлттық ойындары тек денені ғана емес, ойды жаттықтырушы да болып табылады. Халық өзін қоршаған дүниенің қыры мен сырын егжей-тегжейлі білуді баланың санасына ойын арқылы жастайынан сіңіре беруді көздеген. Ойын - бала табиғатымен егіз. Өйткені бала ойынсыз өспек емес, жан-жақты дамымақ емес. Бұл жерде атап айтатын бір нәрсе, қазақтың ұлттық ойындарын бүгінгі педагогикалық ілім талаптарына сай іріктеп, ретті қолдана білсек, онда ол сабақтың сапасын көтеріп, тиімділігін арттырады, сабақтан тыс уақытта жүргізілетін тәрбие жұмыстарын жандандыра түседі. Балалардың назарын сабаққа аудару үшін мұғалім сабақтың ортасында 5-10 минут қимыл-қозғалыс ойындарын ойнатып, олардың көңілдерін басқа жаққа аударады да, соның негізінде пайда болған ерік - жігерлерін негізгі материалдарға аударады. Ал, ойынды сабақтың аяғында, көбіне оқушылар негізі оқу

материалдарын меңгерген кезде қолдануға болады. Сабақ бітуге 5-10 мин қалғанда біртіндеп ұлттық ойынға көшкен жөн. Өйткені, оқушылардың үзіліс кезінде байсалды дем алуларына нұқсан келмеу жағын да ескерту орынды [3,4].

Халық ойындарын пайдалану жасөспірімдердің тек дене тәрбиесіне ғана әсерін тигізіп қоймай, олардың жан-жақты дамуына, сана - сезімінің өсіп, жетілуіне оқу үлгіріміне де айтарлықтай әсер тигізеді. Мектептегі оқушыларының сабақ үстінде алатын білімін, тәрбиесін жалғастыратын кезең сабақтан тыс уақытта ойналатын ойын түрлері болып табылады. Оқе-тәрбие кездерінде бір-бірімен ұштасатын дәнекерлердің бірі-ұлттық ойындар. Сабақтан тыс уақытта өтілетін, жүргізілетін тәрбие жұмыстарына көп көңіл бөлінбейінше жақсы нәтиже бермейді. Сабақтан тыс уақытта ойналатын ойындарға әр уақытта мұғалімдер тарапынан қадағалаулар, басшылық болып отырулары қажет. Бала ағзасы қимыл-қозғалыссыз тура алмайды. Бала мектепке дейінгі жасында түрлі ойындармен ойнап үлгірген. Сондықтан ол мектепте де ойнауға, қозғалуға, жүгіруге бейім тұрады. Оқушылардың сабақ уақытында алған тәлім-тәрбиесі, оның саналы, игерілуі де сабақтан тыс уақытта, көпшілік орындарда қарым-қатынасына, үлкендерді сыйлауына байланысты көрініс береді. Ұлттық ойындарды оқушылар жиындарда, үзіліс арасында, сыныптар тыс, бос уақыттарында пайдалану үшін белсенді қабілетті оқушылардың жетекшілік рөлін пайдаланған жөн. Мұғалімдер ұжымы осы оқушы белсенділер көмегімен, сабақ үстінде, сабақтан тыс уақытта ұлттық ойындарды ойнатуды жалғастырады. Оған бақылау, басшылық жасайды. Сабақтан тыс уақытта ойналатын ұлттық ойын барысында төзімділік, шыдамдылық пен ұстамдылық өзін-өзі тежеу сияқты қасиеттердің қажеттілігін алғаш сезіну осы ұлттық ойындардан басталады. Мысалы, сабақтан тыс уақытта оқушылармен ойнауға мынадай қазақтың ұлттық ойындарын ұсынуға болады. "Айгөлек", "Арқан тарту", "Белбеу тастау", "Соқыр теке", "Қойыңа

қасқыр шапты", "Ат кума", "Жаяу көкпар", "Түйе-түйе", "Омпы", "Жала уалу", "Қасқыр мен ешкі", "Алшы", "Хан", "Хан жақсы ма?", "Күзетшілер", "Ұшты-ұшты", "Көрші-көрші", "Сақина жинау" т.б. Ойындарды өткізу арқылы мұғалім балаларды қазақ халқының дәстүрімен әдет-ғұрпын жоғалтпай, оны әрі қарай дамытуға, өз ұлтына деген сүйіспеншілікке жастайынан баулып, оны құрметтеуге тәрбиелейді. Қазақтың ұлттық ойындарын сабақта үзбей өткізу балалардың қозғалыс белсенділігін арттырады, денсаулығын нығайтып, денесінің шынығу деңгейін көтереді. Бұл ақыл - ойдың, мидың қабылдау процесіне де әсер етеді [5]. Сабақтан тыс уақытта ұлттық ойындар өткізу мынадай кезеңдерден тұрады:

Сабақтан тыс уақытта балалармен ата-аналар да ойын ұйымдастырып ойнатуға болады. Мысалы, ата-аналар ұйымдастыратын ойын түрлері:

1. Жер, су, ауа
 2. Кімнің астығы мол?
 3. Саяхатшылар
 4. Дүкен
 5. Не өзгерді? Ойындарды баланың бос уақыттарында ойната отырып, тәрбиелейді.
- Ойын - баланың жан серігі іспеттес. Қай бала болсын, ойынмен өседі. Әрбір елдің ойыны сол елдің қоғамдық өзгерістеріне, тұрмыс-тіршілігіне, айналысатын кәсіп-шаруашылық ерекшеліктеріне байланысты. Ұлттық ойындар - халықтық мол қазына. Сондықтан мұғалімнің міндеті - балаларды ойынға өз қызығушылығымен, ынтасымен қамтамасыз ету керек. Сонда ғана ойын мақсатына жетіп, тәрбиелік мәні арта түседі. Баланың әдепті, көргенді, қарапайым, қайырымды болып өсуі қоршаған ортасына, үлкендерге байланысты, сонымен бірге сабақта, сабақтан тыс уақытта ойнаған ойынның тәрбиелік мәніне де байланысты болады. Ойын барысында баланың бойында қайырымдылық қасиетті сіңіре білуіміз керек. Ол үшін баланың айналасына қолайлы жағдайлар жасауымыз керек.
- а) бала ұстаған заттың өз орнында және гигиеналық талапқа сай болуы тиіс;
 - ә) баланың талабының қанағаттануы қажет;
 - б) мұғалімнің жеке басының үлгі-өнегесі,

мәдениеттілігі, байсалдылығы, мейірімділігі т.б. қасиеттері бала үшін аса маңызды;

в) балалар өмірінің бағдарламалық талапқа сай дұрыс ұйымдастырылуы;

Мұғалім ойын ойнауға жағдай туғызумен қатар, балалардың ойынға белсенділігін үнемі арттырып отыруы тиіс.

Ойындық әрекет бағдарламасын зерттеген ғалымдар пікірінше ойын педагогикалық мәдениет феномені ретінде төмендегідей қызметтерді атқарады:

Әлеуметтендіру қызметі. Өйткені, ойын – баланы күшті қоғамдық қатынастар жүйесіне енгізу және оған мәдениет байлығын игерту құралы.

Ұлтаралық қатынас құралы қызметі. Себебі, ойын – балаға жалпы адамзаттық құндылықтарды, түрлі ұлт өкілдерінің мәдениетін игеруге мүмкіндік туғызады. Өйткені ойын – әрі ұлттық әрі интернационалдық, сонымен бірге жалпы азаматтықта.

Ойында бала «адамзат тәжірибесі аясында» өзін-өзі көрсету қызметін көрсетеді. Өйткені, ойын бір жағынан баланың практикада өмірлік нақты қиындықтарды жою жобасын тексеруге және құруға мүмкіндік берсе, екінші жағынан тәжірибесінің олқы тұстарын айқындауға мүмкіндік береді.

Ойынның қатысымдық қызметін – балаға шынайы күрделі адамдық қатысым аясына еруге мүмкіндік беретін дерегі айқын көрсетеді.

Ойынның диагностикалық қызметі – педагогқа баланың әр қырынан: интеллектуалдық, шығармашылық, эмоционалдық және т.б. көрінуін диагностикалауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар ойын – баланың өз күшін нақты сезінетін, өзін-өзі бағалау, еркін әрекеттегі мүмкіндіктерін танитын өзін-өзі көрсету аймағы болып табылады.

Ойынның емдік қызметі – баланың қарым-қатынаста, оқуда, мінез-құлқында туындайтын әр түрлі қиындықтарды жеңу құралы ретінде қолданылуымен түсініледі

Ойынның түзеу қызметі деп – баланың тұлғалық құрылымының көрсеткішіне жағымды өзгерістер, толықтырулар енгізу түсініледі. Ойын әрекетінде бұл үрдіс

басқа кездегіден гөрі неғұрлым жұмсақ өтеді. *Ойынның дамытушылық қызметі*, оның ең маңызды қызметтерінің бірі.

Сонымен бірге, ойын – баланың қызығушылықтан дамуға ұласатын, қызығушылығының ұйымдастырылған мәдени стратегиялық-кеңістігі.

Ұлттық ойындар ұлт болып қалыптасқалы халықпен бірге жасасып, ғасырлар бойы ұмытылмай, атадан балаға мұра ретінде ауысып отырған. Олар баланы пайдалы еңбекке, сөйлеуге, мергендікке, тапқырлыққа, ептілік пен күштілікке, бірлесіп қызымет атқаруға, төзімділікке және т.б. тәрбиелеудің ұтымды құралы болған. Қазірде әртүрлі ұлттар ойындары, соның ішінде қазақтың ұлттық ойындары жинақталған кітаптар шығарылуда. Ұлттық ойындары – интернационалдық тәрбиенің құралы. Себебі, ұлт ойындарының арасында өзара үндестік, тығыз байланыс бар. Ойынға тек ойын деп қарамай, халықтың ғасырлар бойы жасаған асыл қазынасы, бір жүйеге келтірілген тамаша тәрбие құралы деп қараған орынды. Ұлттық ойындар халық педагогикасына бір саласы болып отыр. Ол сандаған ғасырлар бойы ұрпақтың керегіне жарап, оларды өмірге әзірлеу қажетін өтеуде.

Қорытынды. Қазақтың ұлттық ойындары тек дүниені ғана емес, ойды жаттықтырушы да болып табылады. Ұлттық ойындарын тек ойын деп қарамай, халықтың ғасырлар бойы жасаған асыл қазынасы, бір жүйеге келтірілген тамаша тәрбие құралы деп қараған жөн. Өйткені, ойын баланың дүниені танып білуге қадам жасар алғашқы басқышы. Егер баланың алғашқы өмір кезіндегі тікелей айнала қоршаған ортамен байланысын адамдармен, жолдастарымен қарым – қатынасын елеп ескермей өмір тәжірбиелерінен қол үзгізіп, бірден өзіне бейтаныс дүниеге мәжбүр етсек, олардың психикалық дамуына кері әсер етуі әбден мүмкін. Оның үстіне бұл тәрбие үдерісінде жақыннан алысқа жай нәрседен күрделіге, жеңілден ауырға, белгіліден белгісізге деген қағидаға да қайшы келмейді. Қазақ халқының ұлт ойындары жеке адамдарды ғана тәрбиелеу құралы емес, ол бүкіл қоғамдық ортаны өз

соңынан ертетін ұлттың азаматын тәрбиешісі, үлгі берершіктей әлеуметтік орта моделін жасаушы ретінде күрделі қызмет атқарған. Ұлттық ойын арқылы жеке тұлғалар қалыптасып, шыңдалып халыққа танылған сол арқылы өмірге жолдама алып, ел ішінде танымал адамдарға айналған. Қазіргідей арнайы мамандық беретін оқу орындары болмаған кезде ұлт ойындары халқымыздың өз ұрпағын тек ойын – сауықтарды бәсекеге

түсіп жеңімпаз атанып, жүлде алу ғана емес, ата жолын қуып, өзінен бұрынғы дәстүрлерді жалғастырып, өз жұртында бар өнерді игеріп меңгеруге, шаруашылық жүргізу қолынан келетін, ел қорғауға жарайтын батыл да өжет, шапшаң ұрпақтарды тәрбиелеудің өзіндік жүйесін өмірге әкелген.

Әдебиеттер тізімі

1. Алимханов Елемес. Ұлттық спорт пен ойындардың теориялық және педагогикалық негіздері. 13.00.04 – Дене тәрбиесі, спорттық жаттығулар, сауықтыру және бейімдеу дене тәрбиесі теориясы мен әдістемесі // Педагогика ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация. – Алматы, 2010. – 203 бет.
2. Алимханова Е. Спорттық күрестің теориясы мен әдістемесі: оқу құралы / Е. Алимханов. – Алматы: Қазақ университеті, 2014. – 233 б.
3. Байменов Ә.М. Тоғызқұмалақ – ұлттық жаңғырудан төрткүл дүниеге жол // Ұлттық спорт пен ойындардың бүгінгісі мен болашағы: Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. – Алматы: Каз СТА, 2010. – Б.175-179.
4. Канагатов Е.Б., Мусабеков К.М. О развитии национальных видов спорта в Республике Казахстан // Ұлттық спорт пен ойындардың бүгінгісі мен болашағы: республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция. – Алматы, 2010. – Б.16-20
5. Құлжатаев М. Арғымақтар // Ұлттық спорт пен ойындардың бүгінгісі мен болашағы: Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. – Алматы: ҚазСТА, 2010. – Б.158-161.
6. Ұлттық спорт пен ойындардың бүгінгісі мен болашағы / жалпы ред. Е.А. Алимханов // Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. – Алматы, 2010. – Б. 248.
7. Ислямов Е., Кузнецова З. М. Қазақстан Республикасының ең танымал ұлттық спорт және ойын түрлері. // Дене шынықтыру мен спорттың педагогикалық-психологиялық және медициналық-биологиялық мәселелері. 14 Том № 1 2019. Б. 132-140.

References

1. Alimkhanov Elemes. Theoretical and pedagogical foundations of national sports and games. 13.00.04-physical culture, sports exercises, formation and adaptation of the theory and methodology of physical education // dissertation for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences. - Almaty, 2010. - 203 p.
2. E. Alimkhanova. theory and methodology of wrestling: a textbook / E. Alimkhanov. - Almaty: Kazakh University, 2014. - 233 p.
3. Baymenov A.M. toguzkumalak-the path from national modernization to the world of sports // the present and future of national sports and games: materials of the republican scientific and practical conference. - Almaty: KazGU, 2010. - pp. 175-179.
4. Kanagatov E. B. K. Musabekov. M. On the development of national sports in the Republic of Kazakhstan // present and future of national sports and games: republican scientific and practical conference. - Almaty, 2010. - pp. 16-20
5. M. Kulzhataev. Argymaki // the present and the future of national sports and games: materials of the republican scientific and practical conference. - Almaty: KazAST, 2010. - pp. 158-161.
6. The present and the future of national sports and games / under the General editorship of E. Alikhanov. A. // Materials of the republican scientific and practical conference. - Almaty, 2010. - p. 248.
7. Islyamov E., Kuznetsova Z.M. The most popular national sports and games of the Republic of Kazakhstan. // Pedagogical-psychological and medico-biological problems of physical culture and sports. Volume 14 No. 1, 2019. pp.132-140.

Авторлар туралы мәліметтер

Шенгельбаев Қуат Тлеуғажиевич

Лауазымы: Қолданбалы биология кафедрасының аға оқытушысы, AlikhanBokeikhan University
Пошталық мекен-жайы: 071400-071417, Қазақстан Республикасы, Абай облысы, Семей қаласы
Ұялы. Тел 87028532742

E-mail: Kuat.shengelbaev@mail.ru

Нурпенсов Қайрат Нұрахметович

Лауазымы: Қолданбалы биология кафедрасының аға оқытушысы, AlikhanBokeikhan University
Пошталық мекен-жайы: 071400-071417, Қазақстан Республикасы, Абай облысы, Семей қаласы
Ұялы. Тел 8775959382
Е-mail: kairat.nurai2015@gmail.com

Қасымханов Ринат Бауыржанович

Лауазымы: Қолданбалы биология кафедрасының аға оқытушысы, AlikhanBokeikhan University
Пошталық мекен-жайы: 071400-071417, Қазақстан Республикасы, Абай облысы, Семей қаласы
Ұялы. Тел 87028524141
Е-mail: Eas945@mail.ru

Какимов Құрмет Бахытбекович

Лауазымы: Қолданбалы биология кафедрасының аға оқытушысы, AlikhanBokeikhan University
Пошталық мекен-жайы: 071400-071417, Қазақстан Республикасы, Абай облысы, Семей қаласы
Ұялы. Тел 870286330504
Е-mail: kurmet.k86@mail.ru

Сведения об авторах

Шенгельбаев Куат Тлеугажиевич

Должность: старший преподаватель кафедры прикладной биологии, Alikhan Bokeikhan University
Почтовый адрес: 071400-071417, Республика Казахстан, г.Семей,
Сот. тел: 87028532742
Е-mail: Kuat.shengelbaev@mail.ru

Нурпеисов Кайрат Нурахметович

Должность: старший преподаватель кафедры прикладной биологии, Alikhan Bokeikhan University
Почтовый адрес: 071400-071417, Республика Казахстан, г.Семей,
Сот. тел: 87759593826

Е-mail: kairat.nurai2015@gmail.com

Қасымханов Ринат Бауыржанович

Должность: старший преподаватель кафедры прикладной биологии, Alikhan Bokeikhan University
Почтовый адрес: 071400-071417, Республика Казахстан, г.Семей,
Сот. тел: 87028524141

Е-mail: Eas945@mail.ru

Какимов Құрмет Бахытбекович

Должность: старший преподаватель кафедры прикладной биологии, Alikhan Bokeikhan University
Почтовый адрес: 071400-071417, Республика Казахстан, г.Семей,
Сот. тел: 870286330504
Е-mail: kurmet.k86@mail.ru

Information about the author

Shengelbayev Kuat Tleugazhievich

Position: Senior Lecturer at the Department of Applied Biology, Alikhan Bokeikhan University
Mailing address: 071400-071417, Republic of Kazakhstan, , st
Mob.phone: 87028532742
Е-mail: Kuat.shengelbaev@mail.ru

Nurpeissov Kairat Nurakhmetovich

Position: Senior Lecturer at the Department of Applied Biology, Alikhan Bokeikhan University
Mailing address: 071400-071417, Republic of Kazakhstan, , st
Mob.phone: 87759593826

Е-mail: kairat.nurai2015@gmail.com

Kassymkhanov Rinat Bauyrzhanovich

Position: Senior Lecturer at the Department of Applied Biology, Alikhan Bokeikhan University
Mailing address: 071400-071417, Republic of Kazakhstan, , st
Mob.phone: 87028524141

Е-mail: Eas945@mail.ru

Kakimov Kurmet Bakhytbekovich

Position: Senior Lecturer at the Department of Applied Biology, Alikhan Bokeikhan University
Mailing address: 071400-071417, Republic of Kazakhstan, , st
Mob.phone: 870286330504
Е-mail: kurmet.k86@mail.ru